

Eliya — Juróom-Ñeentukaay Bu Juróom-Ñeent】

Yonent bi Fenkat Baa Bëgguloon Jëfandikoo Ndoxal gi—Waaye Yonent bi Wérul Dëgg Ay waxtu yu bari ci téereb 1 Buur ya 13 dañu leen bind ngir jàngale nu ne waxtaan ak yeneeni nit ci lu jëm ci kàdduy Yàlla war nañu ko seetlu bu baax. Càkkuteef bi aju na ci yonent bu mag boobu Yàlla yebaloon ngir yëgle ay kàddu ci yawutamam ak ci nit ñi woon jëfandikukatàri xarala yi. Keroog, buur Yarobam dafa taxawaloon ca Betel ab bëj-gànnar, ngir ay nit du ñëwatu Yerusalem ngir di jaamu Yàlla. Yonent bi gis na ni nit ñi dañu doon jaamu Yàlla ci anam yu ñu sàccoon ci jaamu tuur yi. Loolu metti na ko lool. Ba noonu, dafa waxoon kàddug Yàlla ngir yëgle lu wara xew ci jamono jiy ñëw. Li mu waxoon dafa law. Mu ne, “Bëj-gànnar, bëj-gànnar, li Aji Sax ji wax mooy nii: ñu ngi di juddu ab doom ci kër Daawuda, turam di Yosiya. Moo lay rendi sarax, yaw, nga doon fekk ci sa kaw saraxalekat yi ëpp ngir taal cuuraay, te nit ku dee, yaxam lañuy taal ci sa kow” (1 Buur ya 13:2). Yonent bi yëglewoon na lu am solo lool, te ñeel na ay xew-xew yu doon am gannaaw lool. Kàddug Yàlla gi dafa weesu woon diirub 300 at. Moo xamoon ne buur Yosiya dina juddu, te dina daan yoonu jaamu tuur yi ak saraxalekat yi jëfandikooñ bëj-gànnar boobu ci jaamu gu jubadi. Yonent boobu liggéey na ci kàddug Yàlla ak doole ak njàmbaar. Ci àddina su yombul a jàpp taxawaayu bu jub ci lu jëm ci dëgg, dafa taxawal boppam ngir yëgle bindub àtteb Yàlla. Waaye ci biir xew-xew boobu am na lu tàggat xel te am njàngat bu metti. Yonent bi, mi ñëwoon ak ndigalu Yàlla gu leer, dafa dëgërul ba noppi ci dëgg, ndax dafa déglu yeneen yonent yu ko alag. Dafa dellu gannaaw ngir lekk mburu ak naan ndox ak góor gu mag gu claim ne yonent la itam. Góor googu dafa ko nax ndax dafa wax ne malaaka moo ko yónnee ngir wootaat ko. Waaye téere bi wax na lu leer: “waaye dafa ko waxoon fen” (1 Buur ya 13:18). Njàngat li am solo lool. Yonent bi moo waroon xam ne Yàlla soppiwul kàddugam ngir ànd ak waxtaanu kenn. Xanaa yonent beneen wala malaaka ci asamaan, kàddu gu jub gi Yàlla waxoon ba noppi waroon na sax. Waaye dafa bàyyi baatub kenn jàll baatub Yàlla. Loolu indi na ko àtte. Ci yoon wa, gaynde dafa ko rey. Ndaxte dafa waxoon kàddug Yàlla ak kóolute, waaye ci gannaaw gi dafa déglu woon fen. Li xew ci téereb 1 Buur ya 13 baax na ngir yóbbu xel ci yeneen waxtu yu nekk ci tàggatug dëgg ak nàccug fen. Te lii moo xóotal xalaat bi ci apokalips bi. Ginnaaw ba yonent boobu waxee kàddu gu wér ci turu Aji Sax ji, beneen yonent dafa ko

tàmbalee yóbbu yoon wu baaxul ak wax ju dul dëgg. Moom, yonent bu fenkat boobu, nanguwul yoon wa Yàlla teg woon. Dafa laajoon nit ba dëddu ndigalu Yàlla ci turu ab wax ju teddul. Loolu dafa mel ni ay doxalin yuñu yëgle ci xew-xew yu mujj yi, foofu kàddoog yi ak firnde yu doy waar di génng ci turu Yàlla, waaye dëgg ji ak nanga wi dañuy dugg ci seen biir ak njubadi. Njàngat li war na nu yóbbu xel lool ci nekk gu nekk gu mel ni bindub ndigal, xalaat bu ruu, wala wax ju niroo ak xamal yu asamaan, bu góor wala jigéen wax ko. Yonent bi dafa fen. Dañuy gisee ni mboolloom nit ña bari dañuy nangu ay xalaat ak ay wax yu rafet te jeng ci mbind mi. Te ñenn ñi ñëw ci turu Kirist, ak ay wax yu mel ni lu sell, waaye ñuy yóbbu nit ñi ci yoonu sàccu. Su nu xool bind mi, gis nañu ne moytul fenkat yi ak dëggoo ak ndigalu Yàlla lu jëm ci lu nekk mooy njariñu nit ku bëgg a sax ci dëgg. Yàlla wone na ne wax ju nekk ju jógé ci moom war na ànd ak li mu waxoon ba noppi. Mënuloo feesal kàddug Yàlla ak fen. Ci waxtu yu mujj yi, fitna dina metti. Ay baati wax yu feeñ ni dëgg ak ay firnde yu yéeme dinañu nax ñu bare. Njàngat li nekk ci xew-xewu yonent boobu am solo lool ndax dafa yëgle nu lu war ci ñoom ñi di dëkkuwaay ci waxtu yu doy waar. Nguur gu ñuul ak dooley naxte yi du ñëw rekk ci bir, waaye dinañu ñëw itam ci biir waxtaan yu niroo ak yonent, jub, ak njub. Moo tax lu wara ci nit ku nekk mooy jàpp bu baax li Yàlla wax, te bañ a wàññi, baaxal, walla jëfandikoo waxtu bu nekk ngir soppi ko ak ay claim yu bees. Yonent bi dafa fenkat. Yonent bi dëgg la waxoon, waaye gannaaw gi dafa déglu fen. Te ci noonu, mu nekk misaal buy xamle nu ne taxaw ci turu Yàlla doyul bu fekke ne nit kiy wax du sax ci ndigalu mu jot. Ku sax ci dëgg war naa baña bàyyi kenn, xanaa yonent, malaaka, wala buur, mu yóbbu ko mu dëddu li Yàlla waxoon ba noppi. Dëgg gi war naa nekk li gën a kawe. Fen gi, bu ñëw ci kanam gu sell, fen la ba tey.

Jeff Pippenger
2023-10-11

Nu jeexal ma ci mbind mi mujj ak benn xët wu jëm ci “rab gu fen.” Li war a topp mooy benn ci ay xalaat yu nekk ci xët woowu.

“Kilifaykat yu sellaloo yiñu setalul dañuy taxawu ci wàllu Yàlla ngir xeex ko. Ñu ngi màggal Kirist ak yàlla adina bii benn noflaay. Ndeke ci seeni wax dañuy wax ne nangu nañu Kirist, waaye dañuy nangu Barabbas, te ci seeni jëf ñuy wax: ‘Du Kii, waaye Barabbas.’ Na ku nekk buy jàng bind yii moytu bu baax. Seytaane dafa réerlu ci li mu man a def. Mu ngi xalaat ne dina tas booloo gi Kirist ñaanoon ngir mu am ci Mboolloom. Mu ne: ‘Dinaa génng, nekk ruuhu fen ngir nax ñi ma man a nax, ngir leen di sikkal, di leen daan, di soppi dëgg.’ Bu kërce gu

amoon leer gu réy, firnde yu réy, te gëm na ruuxu nax ak seede wu dul dëgg, kërce googu dina bàyyi ndigal gi Boroom bi yónee, te nangu wax yu gëna amul njub, ak xalaat yu dul dëgg, ak njàngale yu dul dëgg. Seytaane di ree seeni dof, ndaxte xam na lu dëgg di.” Testimonies to Ministers, 409.

Na “doomu naxarum ak seede lu dul dëgg” gëmloo ko ci biir njëg gu am woon leer gu réy, lay yu réy, ak firnde yu réy, te njëg googu dina bàyyi ndigal bi Boroom bi yonnee, te nangu wax yu yombul a nangu, ak xalaat yu dul dëgg, ak teorii yu dul dëgg. Ci atum 1863, Adventisme bu Millerite “dellusi” ci yoonu jëfandikoo gu yombul a nangu te dul dëgg, bi Protestant yu sàccoon topp woon, te mu bañ a nangu tannéefug William Miller ci mbirum juróom-ñaar yi ci Levitikus 26. Mbirum “dellusi” dees na ko wone ci way-bunt ya ci Nombres 14, ba ñu dogal tànn benn njiit ngir dellu Masar.

Noonu bennante ak seen bopp: “Na nu tann njiit, te dellu Misra.” Nambr 14:4.

Biram ci jëm ci Protestantis gu dëddu ndoxal Yàlla itam Yermiya moo ko tektale, ba ci ayu juróom-ñaareel bi, ñu wax ko ne Protestan yi a wàcc ci réer mën nañu dellusi ci moom, waaye moom warul “dellu” ci ñoom.

Waxuma toog ne mbooloom ñi di ree, te béguma; toog naa maam sama bopp ndax sa loxo, ndaxte feesal nga ma ak mer gu tar. Lu tax sama metit sax ba fàww, te sama gaañu du wér, moom mi bañ a fajiku? Ndax dinga nekk ci man ni kiy fen, te ni ndox yu wéy? Moo tax Boroom bi waxe naan: Bu nga dellusi, dinaa la delloo, te dinga taxaw ci sama kanam; te su fekke ne nga génne lu wert gi ci lu yàqu, dinga mel ni sama gémmin. Nañu dellu ci yaw, waaye yaw bul dellu ci ñoom. Te dinaa la defal nit ñii miir ub réy buy xereñ; dinañu la xare, waaye duñu la not, ndaxte maa ngi ànd ak yaw ngir musal la te gorel la, wax na ko Boroom bi. Yermiya 15:17–20.

Xeyna limu yomb ci njàngat gu wérul ci yoonu ñaan yi mooy ne bañ a dellusi ci Protestantisme bu réer ci ngëm; loolu gis na ko ci waxu yonent bi déggadiwul, mi yóbbu woon ndigal gu yedd ci Yeroboam, buur bu jëkkub fukki gi ak ñaar ci xeetu Israyil bu bëj-gànnaar.

Noonu buur bi waxoon nit ku Yàlla bi ne ko: “Kaay ak man sama kër, nga daldi fexeel sa bopp, te dinaa la jox yool.” Waaye nit ku Yàlla bi tontu buur bi ne ko: “Su ma laa joxee genn wàll ci sa kër, duma duggal ak yaw, te duma lekk mburu, mbaa naan ndox ci bérab bii; ndaxte noonu la ma Boroom bi santaane ci kàddu gi ne: ‘Bul lekk mburu, bul naan ndox, te bul dellu jaaraat ci yoon wi nga jaaroon ngir ñëwsi.’” Noonu mu dem beneen yoon, te delluwul ci yoon wi mu jaaroon ba Betel. 1 Buur 13:7–10.

Yonent bi dégguloon Yàlla, Yàlla waxoon na ko mu bañ a dellu jaaraleek yoon wi mu dikkoon. Adventisme Millerite génn na woon ci Protestantisme bi Sardis di tegtal, te waruñu woon a dellu. Doonte yonent bi dégguloon Yàlla xamoon bu baax ne warul woon a dellu jaaraleek yoon wi mu dikkoon, waaye ab yonent bu dëggul te bokk ci nguug Yarobam wax na ko ne Yàlla wax na ne yonent bi dégguloon war na dellu kërug yonent bu dëggul ba, lekk ak moom. Ci lu juum Yàlla santaane woon, def na loolu sax. Bi mu tàmbalee lekk ñam wu yonent bu dëggul ba, Biibël bi wax na leer neneen ne yonent bu Samari moo fen.

Am na ca bëgg woon benn yonent bu mag dëkk Betel; te ay doomam ñëw wax ko lépp lu nit ku Yàlla ji defoon bés booba ci Betel; ak baat yi mu waxoon buur bi, ñoom itam wax nañu ko seen baay. Noonu seen baay ne leen: “Ban yoon la jëm?” Ndaxte doomam ya gisoon nañu ban yoon la nit ku Yàlla ji, ki jóge Yuda, jaar. Mu ne doomam ya: “Lal-leen ma mbaam mi.” Noonu ñu lalal ko mbaam mi, mu war ci kawam, dem topp nit ku Yàlla ji, fekk ko mu toog ci suufu garab bu mag; mu ne ko: “Yaa di nit ku Yàlla ji, ki jóge Yuda?” Mu tontu ne: “Man la.” Noonu mu ne ko: “Ñëwal kër ga ak man, lekk mburu.” Waaye mu ne: “Manaa dellu ak yaw, mbaa dugg ak yaw; du maa lekk mburu mbaa naan ndox ak yaw ci fii. Ndaxte waxees na ma ko ci baatu Aji Sax ji: ‘Bul lekk mburu, bul naan ndox fa, te bul dellu jaar ci yoon wi nga jaaroon ngir ñëw.’” Mu ne ko: “Man itam yonent laa ni yaw; te malaaka wax na ma ci baatu Aji Sax ji, naan: ‘Dellooyal ko, àndal ko sa kër, ngir mu lekk mburu te naan ndox.’” Waaye fen la ko waxoon. Noonu mu dellu ànd ak moom, lekk mburu ci kërám, naan ndox. 1 Buur Ya 13:11–19.

Yonent bi bañul bi lekk ak naan ak yonent buy fen bu Samari, te loolu dafa tekki ne mu nangu ndigal wu yonent wu wacc ci ngëmadi, ba bañ bataaxalu Boroom bi. Bataaxal boobu la jëfandikooon ak kóllère bu mat bés boobu sax. Xamoon na bu baax ne warul woon dellu gannaaw, waaye def ko ak yéeneem. Sœur White xamal na nu ne su “doom ju naaféq ak seede ju dul dëgg, kër-gëm gu amoon leer gu réy ak lay yu réy, ak firnde yu réy, daldi ko dalal, kër-gëm googu dina bàyyi bataaxal bi Boroom bi yónnee.” Ci jaar-jaaru Millerite, bataaxalu malaaka bu njëkk baña leeraloon suuf si ak ndam lëm ji. Ci atum 1840, bataaxalu malaaka bu njëkk bi yóbbu nañu ko ba ci bépp poste mission ci àddina si.

“Xibaar yi jëm ci ni Boroom bi di ñëw lu gaaw ci doole ak ndam lu mag ngir sunu àddina, dëgg la, te ci atum 1840 ay baat yu bari yékk nañu ci yégleem.” Manuscript Releases, volume 9, 134.

Gannaawul loolu, Adventisme bu Millerite delluwaat na ci “fen bi” bu metodoloji Protestante yi gaddu yàllaadi jëfandikoo, te sànni “bataaxalu Boroom bi” bi Yàlla yónnee jaarale ko ci William Miller. Ñoom sànni nañu bataaxalu Muuse bi ñu wone woon ci Eliya, te “fen bi” ñu nangoo woon ca njàlbéen ga ci jaar-jaaru Millerite, moo doon “fen bi” ñu gëm ci mujj ga; “fen bi” buy indi réer gu tar ci Adventisme bu Laodise.

Te ànd ak bépp xeetu naxari bàkkaar ci ñi di sanku; ndaxte nanguwuñu cofeel dëgg ngir mucc. Te looloo tax Yàlla dina leen yónnee réer gu tar, ngir ñu gëm fen; ngir ñépp ñooñu ñi gëmul woon dëgg wa waaye di bannexu ci bàkkaar, ñu àtte leen. 2 Thessalonians 2:10–12.

Nun nuy jéem a wone rôlu Eliya ci ni muy màndarga ak ci jökkoo bi am ci diggante jaar-jaari nettali yu méngoo yi ñu bëgg a doonal ci ñaari geen yi, maanaam geenu Protestantisma ak geenu Républikanisma, ci jamono ji buurug bennoog yoon bu juróomeel bi ci waxi yonent Yàlla yi di nguuru. Li waral njàqare ci boole bépp mbir mi jëm ci atum 1863 ci yoon wu yonent, ndax sax ci man, mooy ne am na ay rédd yu bari yu lékkaloo te di jege dëgg-dëgg wi ñuy wax “xalaat wu wërngal walla xëtél”. Xalaat wu jub te yomb moo gën a baax saa su nekk, waaye xam dëgg yu Yàlla yi ak ni dëgg yooyu lékkaloo ak seen bopp liggéey bu metti la, ndaxte ñu leen gis ci Biibël bi “fi tuuti, fale tuuti.”

Kan la nar njàngat xam-xam? te kan la may mu déggoon njàngale? Ñi ñu dindi ci meew mi, te ñu jële leen ci nën yi. Ndaxte ndigal war na nekk ci kaw ndigal, ndigal ci kaw ndigal; rëdd ci kaw rëdd, rëdd ci kaw rëdd; fii tuuti, te fa tuuti. Esayi 28:9, 10.

Liggéey gu metti la itam bu fekke ne sa mbooloo mi ngay waxal dafa am ñi xam dëgg-yoonu njëkk yi ngay jëfandikoo, waaye ñeneen ñi yépp lu bees la ci ñoom. Néewul dara ci dëgg yi ma bëgg a jox ab gëstu gu ndaw ci mbind mi, ñépp manees na leen a gis ci Xàjj yi Habakuk. Ngir ragal ba mel ni damay jëfandikoo “xalaat gu wër te wër”, dinaa leen wax fan lañuy jëm, bala nu fa dem ci dëgg.

Ci atum 1863, Adventismu Millerite bu Laodicea taxawal na nataalu xalaatub kañ. Nataalu xalaatub kañ mooy diiru njëkk ci ñeenti maas yu Adventismu Laodicea.

Noonu mu ne ma, “Doomu nit ki, yéeg sa bët léegi jëm ci bëj-gànnar.” Noonu maa yéeg samay bët jëm ci bëj-gànnar, te gis naa ne ca bëj-gànnar, ca buntub sarax ba, am na fa ci duggukaay bi nataalu kiiraay googu. Ézékiel 8:5.

Ñenti maas yu ndaw yi ci gerejaa Juroom-ñaareel-bés Adventist bi, ñu ngi leen tektal ci ay barab yu bare ci Mbind mi, waaye maa ngi jëfandikoo Esikiyel juróom-ñaareel sarax bu njëkk ngir mu doon bàyyi xët wu njëkk. Li tax moo di ne sarax bu juróom-ñaareel bi dafa dugg ci sarax bu juróom-ñeenteel bi. Ci Esikiyel juróom-ñeenteel bi, moomeelug téeméer ak ñeent-fukk ak ñeent junni nit ñi dafa neesal ci misaal, te ci Testimonies, ektaar bu juróom, Rakku jigéen White dafa xamale bu leer ne loolu mooy dëgg gi. Ci kàdduy Rakku jigéen White yi, dafa wax bu leer ñaari xeet yu jaamu ji nekk Yerusaleem ba moomeel gi di am. Esikiyel itam dafa def noonu, te xeet wi du jot ci moomeel gi, sarax bu juróom-ñaareel bi moo leen di tektal.

“Ñi ñépp ñi xam ne seen bopp gën a suufe ci seen dooleb ruu, te duñu metti xol ci bàkkaar ñeneen, dinañu des te amuñu màndargab Yàlla. Boroom bi dénk na ay ndawam, góor ña yor juntuukaayu rey ci seen loxo ne: ‘Demleen topp ko ci biir dëkk ba, te dóorleen: buleen yërëm, buleen jéggal; reyleen ba noppi mag ak ndaw, janq ak xale yu ndaw, ak jigéen; waaye buleen jegesi kenn ku am màndarga ma ci kawam; te tàmbaleleen ci Sama bérab bu sell bi.’ Noonu ñu tàmbalee ci mag ña nekkoon ca kanamu kër ga.”

«Fi lanu gis, nun gisee ne, kërce gi — kër Yàlla ji — mo jëkk a sente xeexub merum Yàlla. Mag ña, ñi Yàlla joxoon leer gu réy te taxawoon ni wottukati mbir yu xel mu sell yu nit ñi, wor nañuoon seen wóor. Ñoom def nañu seen bopp ci taxawaay bu naan du nu war a seet kéemaan ak feeñ gu xamle gu kàddu gu doole Yàlla ni ci fan yi weesu. Jamono yi soppeeku nañu. Kàddu yooyu dëgëral nañu seen ngëmadi, te ñuy wax: Boroom bi du def lu baax, te du itam def lu bon. Mu ngi yërëm ba xam ne du ñëw seetsi ay nitam ak àtte. Noonu, “Jàmm ak wër-gu-yaram” mooy yuux gi jóge ci nit ñi, ñi dootul dara yékkati seen baat ni trompet ngir won askanu Yàlla seeni tooñ ak kërug Yàqub ay bàkkaaram. Xaj yu luuñ yooyu te bëgguloon woof, ñoom la yaru gu jub gu Yàlla bu mer dal. Góor ñi, jigéen yu ndaw ñi, ak xale yu tuuti ñi, ñépp dee nañu benn.» Testimonies, volume 5, 211.

Saaru juróom-ñett mi ngi melal ñi nekk Yerusaleem — “jëkkëram yi” — ci ñeenteel bi ci ñeenti maas yi, ñu leen tektal ni ñuy sujjóot ci jant bi.

Noonu ma duggal ci biir èttu bi ci kër Yàlla ji, te xoolal, ca bunt kër Yàlla ga, diggante kër bunti bi ak saraxalukaay bi, amoon na lu tollook juróom-ñaari fukk ak juróom ñaari góor, seeni gannaaw jublu ca kër Yàlla ga, te seeni kanam jublu ca penku; ñuy jaamu jant bi jublu ca penku. Noonu mu ne ma: Ndax gis nga loolu, yaw doom-aadama? Ndax lu yomb la ci kër Yuda, ba ñuy def ci fii saxaar yi ñuy def? Ndaxte feesal nañu suuf si ak fitna, te dellu nañu ngir merloo ma; te xoolal, dañuy teg cari garab ci seen biir gemmiñ. Moo tax man it dinaa jëf ak mer gu tar; sama bët du yërëm, te du ma yor ngor; doonte sax ñu waxee ci samay nopp ak baat bu xumb, dinaa leen déggul. Esekiyel 8:16–18.

Ni ko mel ni ci waxinlu ñaari fukki yenn ñaareel yu bon yi ñaar-fukk ak benn njiit yi ñu nekk ci yëngu-gàntal gi te di jaamu jant bi, ñoom itam dañu “merloo” Boroom bi. Sàrtu Dibéer mooy “bësu merloo” bi yonent yi di jëmame ci kanam. Saar 9 day mel ni mu ngi nettali ñi jot màndargayu Yàlla ci benn jamono boobu sax, ndaxte moom rekk lay delloo te yaatal li nekk ci Saar 8.

“Lii màndargaal jaamu Yàlla yii [Peeñu gi juróom-ñaareel] mooy benn bi ñu won Yexeskeel ci peeñ.” Testimonies to Ministers, 445.

Ci atum 1863, jëfandikukat bu njëkk ba ñëw ci Adventisme Laodiséen tàmbalee seetam gi ci màndiñ bi. Jaar-jaaru bind gu yonnee, buy rédd melokaanu kiñaan gi ci atum 1863, mooy naguru wurus woowu Aaróon defoon. Misaalu yonnee yi naguru wurus wi am mooy ne, moo doon nataalu benn rab, te dafa nekkoon wurus. Wurus mooy mandargay Babilon, moo tax naguru wurusu Aaróon mooy nataalu rabum Babilon. Nataalu rab wi dees ko tekki rekk ni mooy booloo mbooloom kerk ak nguur, te kerk gi moo jiiée ci diggante boobu.

“Waaye lan mooy ‘nattukaay bu rabi mala bi’? te naka lañu koy sos? Nattukaay gi, mala bi am ñaari bakk yi moo koy sos, te mooy ab nattukaay bu jëm ci mala bi. Dees na ko itam wax ne mooy ab nattukaayu mala bi. Kon nag, ngir xam naka la nattukaay gi mel ak naka lañu koy sos, war nañu seet xëtu mala bi ci boppam — papas bi.

“Bi njëkk yoon, ba kërceen gu njëkk ga yàquee ndax mu dëddu woon jafe-jafe yu yomb yi ci xebaar bu baax bi te nangu xew-xew ak aada yu ñu bopp ci ña dul jaamu Yàlla, mu réere Xel ak kàttanu Yàlla; te ngir man a say xel yi ak xol yi nit ñi, mu wut ndimbalug kàttanu àddina. Li nekk ci njariñam mooy ba papauté gi sosoo, muy njëg gu daan yilif kàttanu réew mi te jëfandikoo ko ngir yokk seen bopp ay mébet, rawatina ngir mbugalum ‘njàngat gu jubadiwul.’ Ngir États-Unis man a def nataalu rab wi, warees na ba kàttanu diine ji yilif noonu nguurug sivil gi, ba baatub sañ-sañu réew mi di it jëfandikoo ci kërceen gi ngir matal ay mébetam.” The Great Controversy, 443.

Naga wu Aaróon tabaxoon, tabax na ko bi Muusa doon jël Fukk Yoon yi. Ñaareelu ndigël bi tere jaamu xëpp yi, te muy ànd ak benn xeeb bu jub ci melokaanu Yàlla, bu ko woowe Yàlla buy wor sañ-sañam ci kaw yeneen.

Bul nga defaralal sa sa bopp benn nataal, mbaa benn melokaanu dara ju nekk ci asamaan ci kaw, mbaa ci suuf si ci suuf, mbaa ci ndox mi nekk ci suuf suuf: bul leen sujjóotul, te bul leen jaamu; ndax man maa di Aji Sax ji, Yàlla sa Yàlla, di Yàlla buy fiir, di yëngu bàkkaar baay yi ci kaw doom yi ba ca ñetteelu maas ak ñeenteelu maas, ci ñi ma bañ; te di wone yërmande ci

junni ñi ma bëgg te di sàmm sama ndigal yi. Esodu 20:4–6.

Nataalu wurus bi Aarón, ndaxte xërëm la woon, mooy melokaanu kiñaan, ndaxte moo jur mer gu jub, ga taxawal Musaa mu sànni suuf ba toj ñaari alluwi njëkk yi ci fukki ndigali Yàlla. Nun dañuy bëgg a wone ne tàkkute bu fen bu 1863, dafa melowoon ci nataalu nag wu ndaw wu wurus bi Aarón. Kiñaanu Yàlla feeñ na ci nag wu ndaw wu wurus bi Aarón, ndaxte nag wu ndaw wi dafa tekkoon yàlla ju dul dëgg. Nag wi mooyoon melokaanu fen bu Yàlla. Aarón yégle ne moo doon yàlla yi leen musale woon ci jaamu Misra. Ñaari alluwa yi Musaa toj ci benn jaar-jaar boobu, ñoom dañuyoon “binduwaay”u jikkoju dëgg Yàlla ji, Yàlla ji leen gennale woon dëgg-dëgg ci Misra. Tàkkute bu fen bi ñu sosoon ci 1863, mooy melokaanu kiñaan, ndaxte toj na ñaari alluwi xaaj bu ñaareelu Habakuk bi, ci dindi juróom-ñaari yoon yi ci ngiñu Musaa.

«Gis naa ne, tablo bi ñu defoon ci atum 1843, loxob Boroom bi moo ko jiitewoon, te waruñu ko soppi; lim ya nekkoon ci moom, noonu la ko bëggé woon; loxobam dafa nekkon ci kawam te mu nëbb ab njuumte ci yenn lim yi, ba kenn mënu ko gis, ba keraane loxobam dindiwool.» Early Writings, 74, 75.

Teg ci Ellen White dolli ci ndigalu bañ a soppi tabloo 1843 bi, ak ñaareel yi ne «lu dul ci wax ju jóge ci waxug Yàlla».

«Gis naa ne màndarga bu mag yàgg bi dafa doon ndigalub Boroom bi, te amul benn sarax ci bi war a soppi lu dul ci dooleb waxu Yàlla. Gis naa ne màndargay bi nekkoon ni Yàlla bëggoon mu nekk, te loxoom dafa nekkon ci kawam, ba mu nëbb ab njuumte ci yenn sarax yi, ngir kenn bañ koo gis ba keraak loxoom dindiwoon.» Spalding and Magan, 2.

James ak Ellen White dañoo woon ak njabootu Otis Nichol, ba Nichol yi waajal te sos kaarta 1850 bi. Benn rekk lañu “soppi” ci kaarta 1850 bi, mooy ne atum “1844” lañu jël ngir wuutu atum “1843” miñ ko doon wone ci kaarta 1843 bi. Benn rekk lañu “soppi,” mooy jubbanti “njuumte” bi Yàlla daan aar ak loxoom. Xel mu sell mi ci jigéen ju Yàlla yónni woon jëkkëram ak moom dafa nekkoon ca kër ga kaarta 1843 biñ “soppi” ba muy kaarta 1850 bi, te juróom-ñaar yiir yi ci Lawi ga ñaar-fukk ak juróom-benn (Leviticus 26) saxoon nañu ci kaarta boobu, ni mu nekke woon ci kaarta 1843 bi.

Ñaareel bu ñaareel bi yokkene beneen xaaj ci boppu jëfandikoo gu yonent bi, ndaxte mooy wone ne Yàlla day waññi xeeti maas yi ba kera mu seeti tooñ bi ñu def. Ci atum 1863 la jëli njàlbéenu juroomi xeeti maas yi ci Kàngamu Aduutist bu Besub Juróom-ñaar, ndaxte ci foofu la yëngu-yëngu Millerite jeexee.

Ñaari tabli yu Ñaari Fàtte yi di misaal ñaari tabli Habakuk, waaye itam dañuy misaal ñaari mburu yu yëngu yu Pentekot, yi doon sarax bi rekk ci liggéeyu kër Yàlla gi te boolee bàkkaar. Wone kàttanu Yàlla ci joxe bi ñu joxoon Ñaari Fàtte yi, wone kàttanu Yàlla ci tuurug Pentekot, ak wone kàttanu Yàlla ci jaar-jaaru ñaari karti Millérite yi, yépp dañuy misaal wone bu mujj gi ci tuurug Xel Mu Sell mi ci taw bu mujj ba. Ñaari mburu yu yëngu yu Pentekot tegu nañu ci junni ak ñent-fukk ak ñent-fukk ak ñent ñaar ñi, ñi dees yékkati ni raaya ci biir taw bu mujj ba.

Mburu Pentekot yi ni war a ngi waral ak “lawen”, mi di tegtal bàkkaar, waaye lawen woowu dañu ko alag ci njàlbeenub lakk gi.

Ci digg ba, nit ñu dajale mbooloo mu bare lool, ba ñuy jéexante ci seen biir, mu tàmbalee wax ay taalibeem, ne leen: “Moytuleen lawiirub Farisen yi, mooy naaféq.” Luke 12:1.

Mburu yi ñuy yëngaloon doon na sarax bu njëkk.

Dingeen ci génne ci seen kër ñaari mburu yu ñuy yëngal, te ñu sàkk ko ak ñaari cër yu fukki xaaj; ñu war a nekk ci sunguf wu baax; ñu war a lakk ak lawal; ñoom ñoo di njëkk ci meññeef yi ñuy jébbal Boroom bi. Léwitiik 23:17.

Ñaari junni ak ñeent-fukk ak ñeent junni ñoo di saraxu njëkk ci fan yu mujj yi.

Noonu ma gis, te xool, amna Gëtt mi taxaw ci tundu Siyon, te ànd ak moom ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñeent téeméeri nit, yu tudd turu Baayam ci seen jë. Noonu ma dégg baat bu jóge asamaan, mel ni riir gu bari, te mel it ni riirug dënnu gu mag; te ma dégg baatu ñiy taalmbat, di taalmbat ak seen taalmbat. Ñoo doon woy, mel ni ab woy wu bees, fa kanam gàngune ga, ak fa kanam ñeenti mbind mi, ak mag ña; te kenn manu koo jàng woy woowu, lu dul ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñeent téeméeri nit ña, ñi joteesoon ngir gore leen ci suuf si. Ñoom lañu, ñi ñuulul ak jigéen; ndaxte janq lañu. Ñoom lañu, ñiy topp Gëtt mi fu mu mana dem. Ñoom lañu joteesoon ci biir nit ñi, ngir nekk njiitu meññeef yi ngir Yàlla ak ngir Gëtt mi. Te ca seen gëmmin amul fen guñu ci gis; ndaxte amuñu benn sikk fa kanam gàngune gu Yàlla. Peeñu Yowaana 14:1–5.

Mbooloom jaamu yi ci fan yu mujj yi te duñu dee mukk, ñi Ilyaa di firndeel, dinañu daan bàkkaar ba noppi, ndaxte safara sellal bi Yonnente Kóllère gi indi ci seen kaw dina lakk te jële lépp lu mel ni lawiir bi, ba daldi dindi ko ci doom Yaawi.

Xooluleen, dina yónni sama ndaw, te dina waajal yoon wi ci sama kanam; te Boroom bi ngeen di seet, dina ñëw ci saa si ci kër Yàllaam, moom doomu ndigël ga ngeen di bég ci moom: xooluleen, dina ñëw, la Boroom bu Mbooloom yi wax. Waaye kan moo man a muñ bésub ñëwam? te kan moo man a taxaw bu feeñee? ndaxte mel na ni safara buy setal wuruskat, te mel it ni sabbunu raxaskat. Te dina toog ni kuy setal ak sellal xalis: dina sellal doomiy Lewi, te dina leen setal ni wurus ak xalis, ngir ñu man a jébbal Boroom bi sarax gu jub. Noonu saraxu Yuda ak Yerusaleem dina neex Boroom bi, ni ci fan yi yàggoon, ak ni ci at yi weesu. Malaki 3:1–4.

Sarax bi “ni mel ni ëllëg” mooy sarax Pentekot bu doon jëkkéeku ñaari mburu. Yékkati nañu ko muy sarax, di ràññee ñaari yonent yi ñu rey ci mbedd ya, te gannaaw loolu ñu yékkati leen ba asamaan muy màndarga, ci njàlbéenu jafe-jafe yoonu Dimaas.

Bi Aaron bindee nagam wuuru wi, mu wax ne nagam woowu ay yàlla yi leen génne Misra, te gannaaw loolu mu yégle njëkku màggal gi Boroom bi.

Noonu jële ci seen loxo, bind ko ak jumptukaay buy xott, gannaaw ba mu def ko nag wu ñu sànni. Ñu ne: “Yi mooy sa yàlla yi, yaw Israyil, yu la génne réewum Misra.” Te bi Aaron gisee loolu, mu tabax sarxal bu ci kanam; Aaron yégle ne: “Suba, dina am màggalu Boroom bi.”

Eksod 32:4, 5.

Bi nguuru Israyil gi daggooke ak nguuru bëj-saalum Yuda, Yerobowam, buur bu njëkk bu Israyil, daldi dogal ci bëgg-bëggam njëg wu dëggul ci ñaari dëkk, wax baat bi Aaróon waxoon, naan ñaari nagam yu wurus ya mooy yàlla yi leen génne Misra, te daldi sàmp benn màggal gu dëggul, ni ko Aaróon defee woon.

Ba noppi ci xolam ne, Léegi nguur gi dina dellu ca kër Daawuda; su xeet wii demée ngir rendi sarax ci kër Aji Sax ji ca Yerusalem, xolu xeet wii dina delluwaat ca seen sang, maanaam ca Roboam buur Yuda, te dinañu ma rey, daldi delluwaat ca Roboam buur Yuda. Noonu buur bi gise ak ay ndimbel, def ñaari nag yu wurus, ne leen: “Dafa metti ngeen yéeg ba Yerusalem; xoolleen seeni yàlla, yaw Israyil, yi leen génne réewum Misra.” Mu taxaw benn bi ca Betel, teg beneen bi ca Dan. Loolu nag nekk bàkkaar; ndaxte askan wi dem na ngir jaamu kanam benn ba ca Dan. Mu tabax itam kër yu tundu kawé yi, te def saraxalekat yu boka ci gën a suufe ci askan wi, yu bokkul woon ak doomi Léwi. Ba noppi Yerobowam sampu màggal ci weeru juróom-ñetteel bi, ci fanweeri fukki ak juróom-ñaaru fan ci weer wi, mel ni màggal mi nekk ci Yuda, te mu jébbal ci altar bi. Noonu la defee ca Betel, di rendi sarax ci nag ya mu sàkk; te mu fal ca Betel saraxalekati tundu kawé yi mu def. Noonu mu jébbal ci altar ba mu def ca Betel ci fanweeri fukki ak juróom-ñaaru fan ci weeru juróom-ñetteel bi, maanaam ci weer wa mu fexe ci boppam; te mu sampu màggal ngir doomi Israyil, ba noppi mu jébbal ci altar bi, taal cuuraay. 1 Buur ya 12:26–33.

Dan tekki àtte, te moom dafay tegtal xalis bu nekk; Bethel mooy kër Yàlla. Nii mu deme ci ngànnayyu Aaron, ni itam ci bu buur Jeroboam, mandargay yi dañuy xamale booloo gu njàngum mbooloom gëm ak réew mi, gi mujj ci liñu di sant ndigalu Dibeer ci États-Unis.

Yoonu Dibeer gi am na ci mujju Adayentis, te ci tambaliinu Adayentis, yëngu-yëngu gi, giñoon ko woon geene bu Protestaanj ci noorug 1844, booloo na ci yoon ak geene bu Républicaïn. Noonu, ngëmboog Aaróon ak Yaroboam dafay tegtal ñaar ñi: 1863, ak Yoonu Dibeer gi di ñëw lu yàggul.

Li taxawaay bi waral ne ndaw li bu kóllëre gi di setal “doom yi Lewi,” te du benn yeneen xeet ci xeeti Israyil yi, mooy ne, ba mucc ga Aaróon ci njurum wuuram bu wurus, waa Lewi ñoo taxaw ak Muuse. Ngir seen takku, ñu def leen ca jamono jaa ji ñu doon xeet wi di firndeel saraxalekat gi, teral gu tuddwoon ca njëkk ne ay taaw yu jëkk yu nekk ci bépp xeet. Loolu moo tax Yerobam far na ne saraxalekatam bu fen bi du boka ci doom yi Lewi; waaye mu sos saraxalekatam “ci gën a suufe ci nit ñi, yi bokkul woon ci doom yi Lewi.”

Doomi Lewi yi ñooy ñi ñu sellal ak safara muy firnde, walla sarax gu ñuy yëngal, bi jafe-jafe yoonu Dibéer di xew. Jaar-jaaru jafe-jafe yoonu Dibéer ci fan yu mujj yi, dafa amoon misaal ci jafe-jafe 1863, ba bënn bakkan bu Protestaanj bu ñu bees a xàmmee, ñu ko boole woon ak sañ-sañu yoon ak bakkanu Républikeej bi. Am nañu benn rëddoojaar bu des ngir wax ci moom, bala nu tàmbali liggéey ci xel yi nu doon a joñal fii rekk.

Rëdd boobu mooy atum 1856, te dinañu jéem ci loolu ci sunu mbind mi ci topp.

“Ñëwug Kirist ci sunu saraxalekat bu mag ba ca bérab bu gën a sell, ngir setal kër Yàlla ga, ni ko Daniel 8:14 wone; ak ñëwug Doomu nit ki ca Boroom Fan yi Yàgg, ni ko Daniel 7:13 waxe; ak ñëwug Boroom bi ca këräm gu sell ga, ni Malaasi waxoon lu jiiitu, ñoom ñépp ay melokaan yu benn mbir lañu; te loolu itam mooñu ko tegtal ci ñëwug séykat bi ca céet ga, ni Kirist ko waxe ci léebu fukki jigéen ñi, ci Macë 25.” The Great Controversy, 426.